

مروری بر مهمترین فیلم‌های عاشورایی سینمای ایران

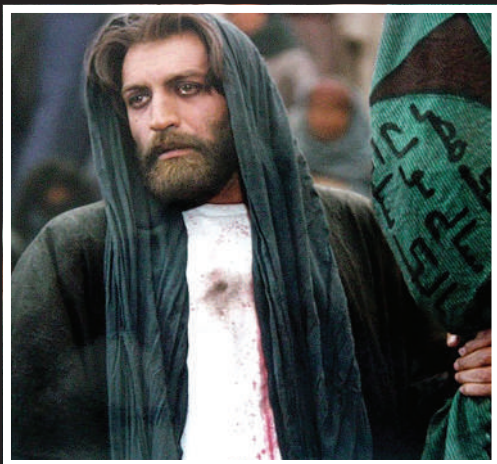
هیپرات از راه‌های طی نشده

طادی، «من وز بیا» فریدون حسن پور، «بال‌های سفید» مهدی هاشمی و «سهم گمشده» ساخته حسن نجفی هم به نوعی اشاراتی به واقعه عظیم عاشورا داشته‌اند. مسعود کیمیایی هم سال ۷۵ و در «سلطان» یکی از فصل‌های فیلم خود را به زنجیر زنی قهرمان خود در اربعین اختصاص داد که یکی از تصاویر ماندگار سینمایی است.

همچنین فیلم مستند «تعز به» ساخته ناصر تقوایی یکی از این رویکردهاست. در این فیلم ویژگی‌های این هنر به تصویر کشیده شده است. تعز به طی یک هفته در منطقه زوارة اصفهان با حضور جمعی از بهترین تعزیه‌خوان‌های ایران تصویربرداری شد و فرهاد صبا و اصغر رفیعی جم به شکل همزمان تصاویر فیلم را ثبت کردند.

اولین فیلم ایرانی که مستقیم پیرامون حادثه عاشورا تولید شده، سفیر ساخته فریبرز صالح است. نکته مهم پیرامون سفیر سال تولید آن یعنی سال ۶۱ است. در آن دوران سینمای ایران در تب و تاب جنگ و حوادث پس از انقلاب بود، بنابراین تولید یک اثر هنری بیگ پروداکشن و تاریخی شاید دور از انتظار به نظر می‌رسید. اما با وجود تمام مشکلات، فیلم سفیر ساخته و تبدیل به یکی از آثار ماندگار سینمای عاشورایی ایران شد. اما پس از فیلم سینمایی سفیر، آثار ماندگاری در سینمای عاشورایی ساخته شده که تعدادشان البته ناچیز است. در این مجموعه به شش فیلم مهم عاشورایی اشاره شده و البته جدا از این فیلم‌ها در فیلم‌های «مصائب دوشیزه» مسعود اطیابی، «سینه سرخ» پرویز شیخ

«روز واقعه»، روایت خرد و روایت‌ها

«روز واقعه» در سیزدهمین دوره از جشنواره فجر شرکت کرد و موفق شد جوایز زیادی را کسب کند. این فیلم سیم‌رغ بهترین فیلم، بهترین موسیقی متن، بهترین چهره پردازی، بهترین صحنه آرایی را از این جشنواره دریافت کرد و در رشته‌های بهترین فیلمنامه، بهترین کارگردانی، بهترین بازیگر نقش اول مرد (علیرضا شجاع نوری) بهترین تدوین و بهترین فیلمبرداری نیز کاندید دریافت جایزه شد.

علاوه بر علیرضا شجاع نوری که در نقش اصلی این فیلم درخشید باز یکران ز یاد دیگری نیز مقابل دوربین شهرام اسدی رفتند. عزت‌الله انتظامی، جمشید مشایخی، لادن مستوفی، محمدعلی کشاورز، مرحوم مهدی فتحی، سعید نیکپور، حسین محب‌اهری، حسین پناهی، عنایت بخشی، سیامک اطلسی، مرحوم حمیده خیرآبادی، ژاله علو و... از جمله این بازیگران بودند.

«روز واقعه» ساخته شهرام اسدی را شاید بتوان تنها فیلمی دانست که روایتی مستقیم از عاشورا دارد و بارها و بارها نیز از تلویزیون در ایام تاسوعا و عاشورا پخش شده و می‌توان آن را پای ثابت تلویزیون در این ایام دانست.

فاصله بسیار زیاد میان ساخت فیلم سینمایی «سفیر» تا «روز واقعه» که شاید اثر بعدی قابل اعتنا با موضوع عاشورا باشد خود نشان دهنده سختی این کار و البته اهمیت آن است. در دورانی که شاید کمتر فیلم و اثر قابل دفاعی برای روایت عاشورا در فضای هنر ساخته می‌شد بهرام بیضایی فیلمنامه «روز واقعه» را با نام مستعار نوشت. ساخت این فیلم بیش از یک دهه زمان برد، متن چندین بار دچار تغییر شد و در نهایت شهرام اسدی در سال ۱۳۷۳ توانست تا ساخت این فیلم سینمایی را به اتمام برساند تا این فیلم یکی از تنها آثاری باشد که روایتی مستقیم از حادثه عاشورا را بیان می‌کند.

تأمینات فیلم‌ها فیلم‌روز واقعه مهم‌ترین اثر نمایشی در نشان دادن واقعه کربلا بود و پخش هر ساله فیلم در روزهای محرم و استفاده از نماهای آن در کلیپ‌های مختلف جای تعجب نداشت.

بهرام بیضایی در «روز واقعه» توانسته با دست‌ما به قرار دادن عناصر نمادین در روایتش و دور ماندن از مرکز ثقل تاریخ (یعنی نمایش خود واقعه عاشورا)، هم باورهای عوامانه را بدون حساسیت نمایش دهد و هم اینکه با ساختن جهانی نمادین و اسطوره‌ای، خرده‌روایت‌ها و عناصر دراماتیکش را از گزند تیغ منطق و حقیقت تاریخ دور نگه دارد.

فیلم‌روز واقعه داستان جوانی مسیحی (بازی علیرضا شجاع نوری) را روایت می‌کند که در راه عشق به دختری مسلمان، اسلام آورده و بعد از سختی‌های فراوان روز از دواچش فرار رسیده. اما در میانه مراسم، ندایی به گوشش می‌رسد و برای پاسخ دادن به این ندا راهی سفر می‌شود. او می‌خواهد به باری صاحب‌ندامت‌نشد اما با وجود پشت سر گذاشتن تمام سختی‌ها، زمانی به کربلا می‌رسد که دبری قبل واقعه رخ داده.